

„OTETO VREME“ IZ PERSPEKTIVE NOVOG SOCIJALNOG DIJALOGA- SVET I SRBIJA

Petar Đukić, djukic@tmf.bg.ac.rs, djukic954@gmail.com,
(Tehnološko-metalurški fakultet, Univerzitet u Beogradu)

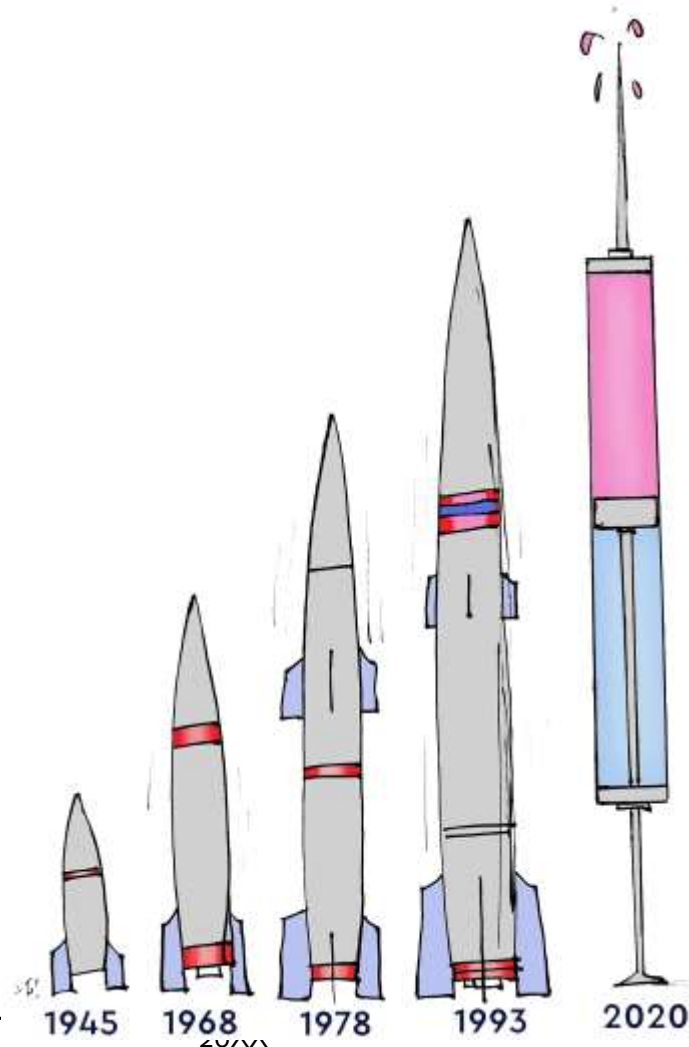
Sadržajne i pojmovne nedoumice

- OTETO VREME – ANALIZE I ZAPISI U ODOBA KOVID-PANDEMIJE (2020-2023)
- PANDEMIJSKA KRIZA I RAZVOJ - kao društveni proces koji ne mora biti uvek pozitivan
- Leksičke inovacije – kako šta nazivamo, kao da idu daleko brže od realnih, nova (stara) normalnost
- MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE
 - PANDEMIJSKA RECESIJA
 - ENERGETSKA KRIZA
 - (NE) STABILNOST: INFLACIJA
 - OSTALI POKAZATELJI KRIZE: KAMATE, KURS, TRŽIŠTE, REZERVE, ŠTEDNJA---
 - INSTITUCIONALNA, SOCIJALNA, SOCIOPSIHOLOŠKA, POLITIČKA I KULTURNA stabilnost i ravnoteže...
- **SOCIO-HUMNAITARNE KONSEKVENCE KOVID- KRIZE**
- **INSTITUCIONALNA REŠENJA – KRIZA INSTITUCIJA: Vlada, parlamant, pravosuđe, bezbednost**
- **ODRŽIVI RAZVOJ, KLIMA; OKOLINA; ENERGETIKA**
- **Održivost:** evolucija pojma i prakse - komplikovanje pojmova
- **KAKVA TREBA DA BUDE DANAŠNJA EKONOMIJA:** održiva (stabilna, efikasna, konkurentna i konkurentska) pametna, socijano i humanitarno balansirana, zelena, cirkularna, (bio)klimatska...,
- Gde je tu socijalni dijalog?

OUN (2015) 17 ciljeva OR: ko uopšte može da ih nabroji? Sledi jedan predlog pri kraju prezentacije.

Globalno polazište – direktni i indirektni kovid gubici

- NE)OČEKIVANA POŠAST
- PANDEMIJA, BEZBEDNOST I DRUŠTVENI ŽIVOT
- ZAOŠTRAVANJE POLITIČKE SCENE
- EKOLOŠKO STANJE I PANDEMIJA

-Svetska zdravstvena organizacije (SZO): samo u 2020. i 2021. bilo je **5,4 miliona smrtnih slučajeva od COVID-a 19.**

- podaci o mortalitetu pokazuju da je oko **14,9 miliona (ukupne procene sežu i do 20 miliona)** ljudi, verovatno, umrlo zbog zdravstvene krize u tom razdoblju.

- samo tokom te dve godine pandemije došlo **do globalnog gubitka od 336,8 miliona godina života ljudi**, što proističe iz procene da se “za svaki dopunski smrtni slučaj gube 22 godine života „

- dodatni gubici:

Kovid pandemija i velika kovid-kriza su nam prouzrokovale, podstakle, ostavile (ili možda samo ogolile) **brojne druge krize kao što su sektorske ekonomske krize** (trgovinska, energetska, inflatorno-monetarna...) kao i socijalna, humaniratna, nažalost i geopolitička, kao i višestruke nove ratne krize.

Kriza globalnog liderstva, pa i regionalne saradnje...

Srbija - Nepouzdanost bilansi i složeni epilog pandemije

- Faktori nepouzdanosti su brojni. Ključni: nepoznanice i političke - ideološke posledice
- **Krajem 2023. pa i danas epidemija još uvek deluje**, odnosi živote i trajno narušava zdravlje ljudi
- Specifičnost izročnika kovid pandemije - osim snažnog i dugoročnog delovanja, **sistemske oštećuje zdravlje**, pa se zapravo često i ne zna od čega su pojedini pacijenti preminuli...
- Institut Batut: zvanični podaci govore da je u nas ukupan broj **prvi smrtni slučaj zabeležen 20. marta 2020. od početka epidemije do 11 aprila 2022. od kovida preminulo 15.890** osoba, a da je. Najveći broj preminulih, u jednom danu prema istom izvoru je 69 (7. novembar 2021. godine).
- Međutim, jedan od naših najpoznatiji epidemiologa Zoran Radovanović smatra da je u svetu do kraja 2023. od kovida preminulo čak 20 miliona ljudi, a **u nas čak svaki stoti stanovnik** Izvor: <https://n1info.rs/vesti/a671271-koronavirus-srbija-u-brojkama/>
- Zvanični podaci dostupni na sajtu Instituta Batut govore da je od početka epidemije do sredine 2022. **ukupan broj slučajeva: 1.990.511, (skoro jedna trećina)** a pri tome je najveći broj novoobolelih na dnevnom nivou 19.901 (25. januar 2022. godine).
- Još smo **bez zvanične analize socijalnih i klasnih posledica** kovid krize i kovid-recesije

Procena ekonomskih šteta: ekonomija i pravda -uslov svih uslova, pa i prevladavanja pandemiske krize

- Krizna, ratna, pandemijska ekonomija: samo delom
- U fokusu vlasti ekonomski rast – u dugom roku = simplifikovani razvoj (?)
- Administrativne i tržišne mere. Na ispitu različiti modeli krizne ekonomske politike:
- U fokusu je uvek PRERASPODELA. Kako je strukturirati, orijentisati i izvesti.
- Najvažnije – kako iz nje izaći?
- Pravo i pravda. Pravda i pravičnost – više manje filozofske kategorije.
- Evo jedne ilustracije: Justicija - boginja pravde
jednakost kao princip – istih šansi. Različito razumevanje pravde i pravičnosti.

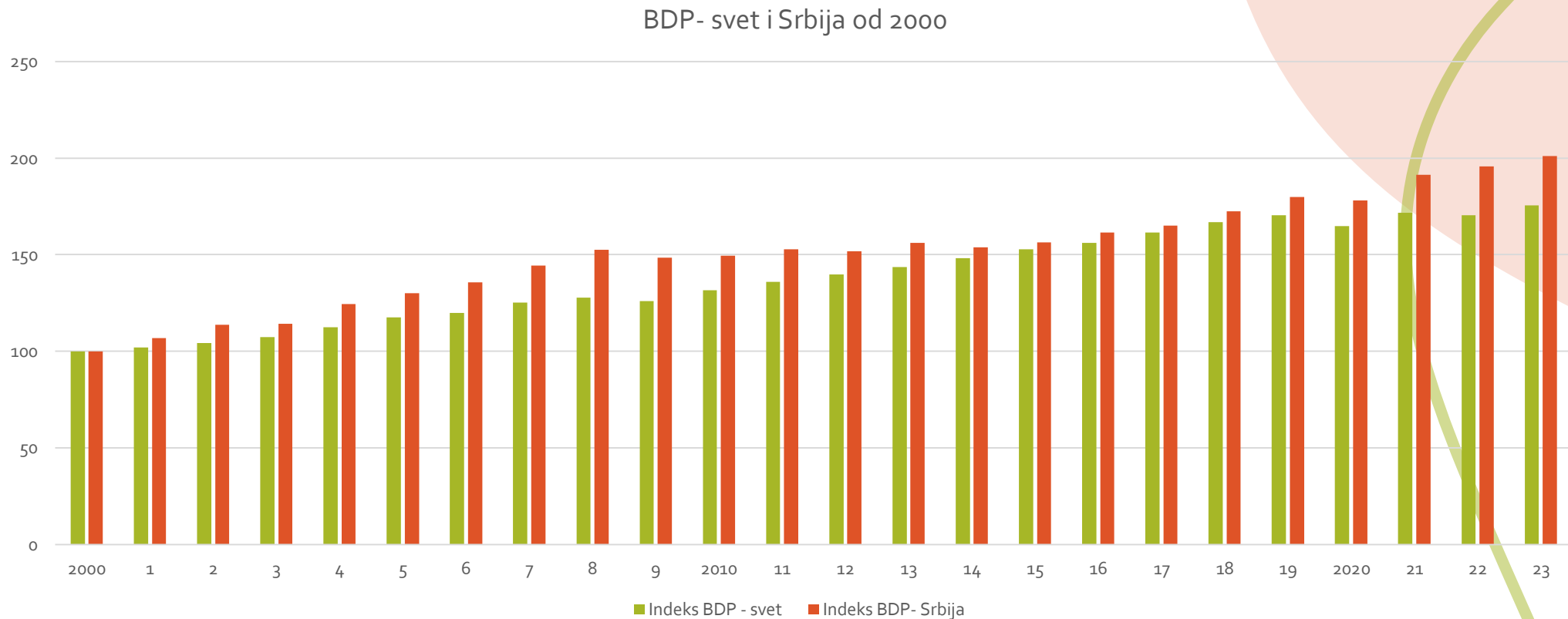

S jednakima jednako, a s nejednakima nejednako – pravedan deo nije uvek jednak deo! Izvor: Wikipedia

Kontroverze rasta- recesije u kovid-krizi

- Zvanični podaci. I sahrane mogu uticati na povećanje BDP.
- BDP je rezultat zbira agregatne potrošnje: $GDP = C + G + I + (X - M)$
- Na rast utiču migracije, doznake građana na radu i inostranstvu, rashod za lečenje, investiranje u bolnice, respiratore, medicinsku opremu i analize, kao i vakcine.
- Podsticaji tražnje: helikopterski novac i javne investicije.
- Privatne investicije i rashodi na putovanja, ugostiteljstvo, turizam lična usluge – u padu
- Ugroženi su svi naročito male i nerazvijene ekonomije.
- U većoj meri one gde je viši udeo usluga u BDP.

Srbija: Indeks rasta BDP, 2000= 100 (ako je to uopšte pokazatelj)

Da li je ovo uporedivo?

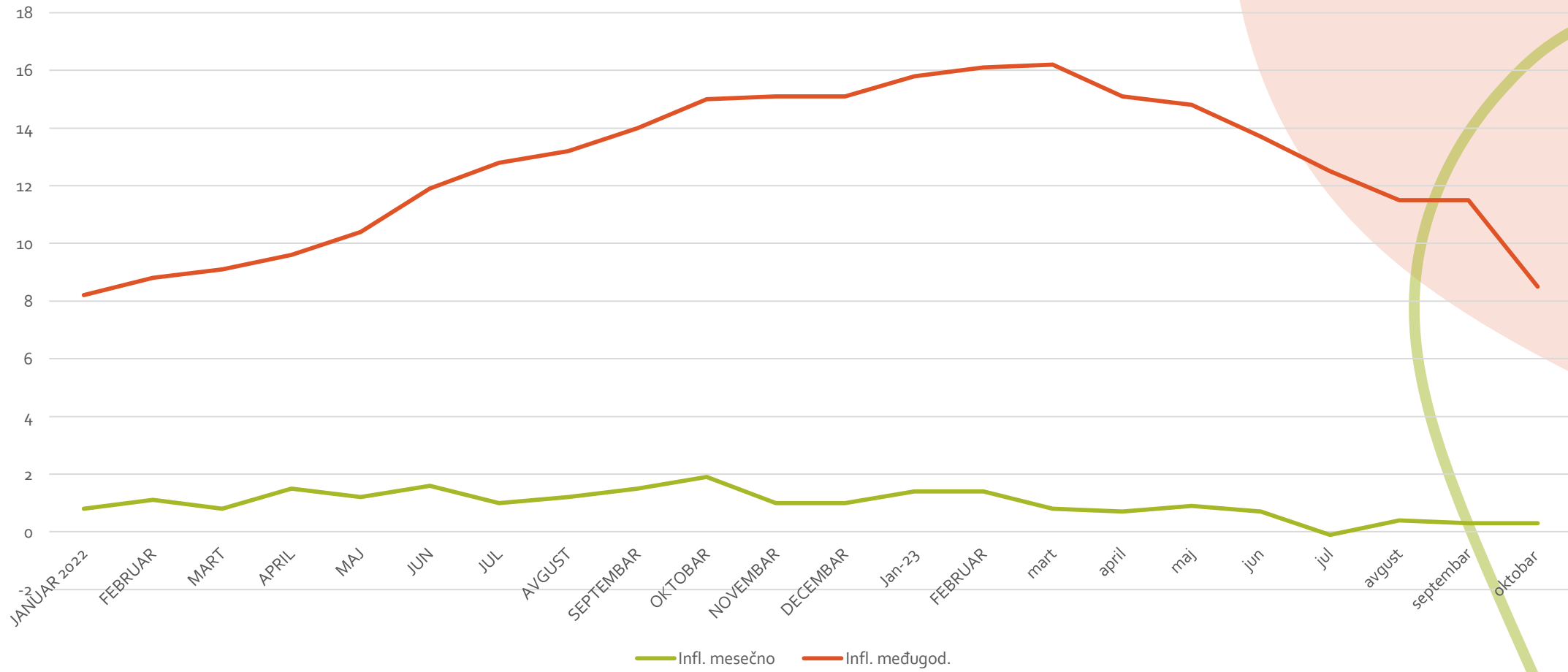
Rast 2015-2022. Da li je (samo) ovo dugi rok?

Zemlja	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Prosek
Srbija	0.8	2.8	1.9	4.4	4.2	-0.9	7.1	2.3	2.8
Hrvatska	2.3	3.2	3	2.6	2.8	-7	6	5	2.23
BiH	3	3.1	3	5.1	4.1	-14.9	6.1	3.9	1.67
Sev. Makedonija	3.8	2.4	1.5	2.7	3.6	-5.1	3.6	3.5	2
Crna Gora	3.4	2.9	4.2	4.1	2.2	-14.9	6.1	3.9	1.48
Albanija	2.2	3.4	3.8	3.6	3.5	-6.7	5.1	4.4	2.41
Bugarska	3.6	3.9	3.8	3.1	3.7	-5.1	3.3	3.7	2.5
Svet	2.8	2.4	3.5	3	2.2	-4.3	4	3.2	2.1

Rast na (duži) dugi rok i u 21. veku

Period	Prosečna stopa rasta	
	Svet	Srbija
• 1989-2022	2,6	-0,3
• 2001-2022	2.7	3.35
• 2001-2011	3	4.4
2011-2022	2.54	<u>2.3</u>

(Ne)stabilnost = inflacija - netačno

DA LI JE I ZAŠTO INFLACIJA MORALA DA SE VRATI?

- **Autohtona i uvezena inflacija – uporno ponavljanje loše naučenog gradiva**
- **Deformiteti i druge štete od inflacije**
- **Sumnjiva moć „helikopterskog novca“**
- **Preraspodele – dobra stvar koju treba izbegavati**
- **Inflatorna nepismenost ili svesni zaborav**
- **Finansijska inteligencija kao jedna od najvažnijih među 18 vrsta inteligencije**

Evo primera jedna satirična priča P. Simića. Sledi

S. Simić, Popularnost

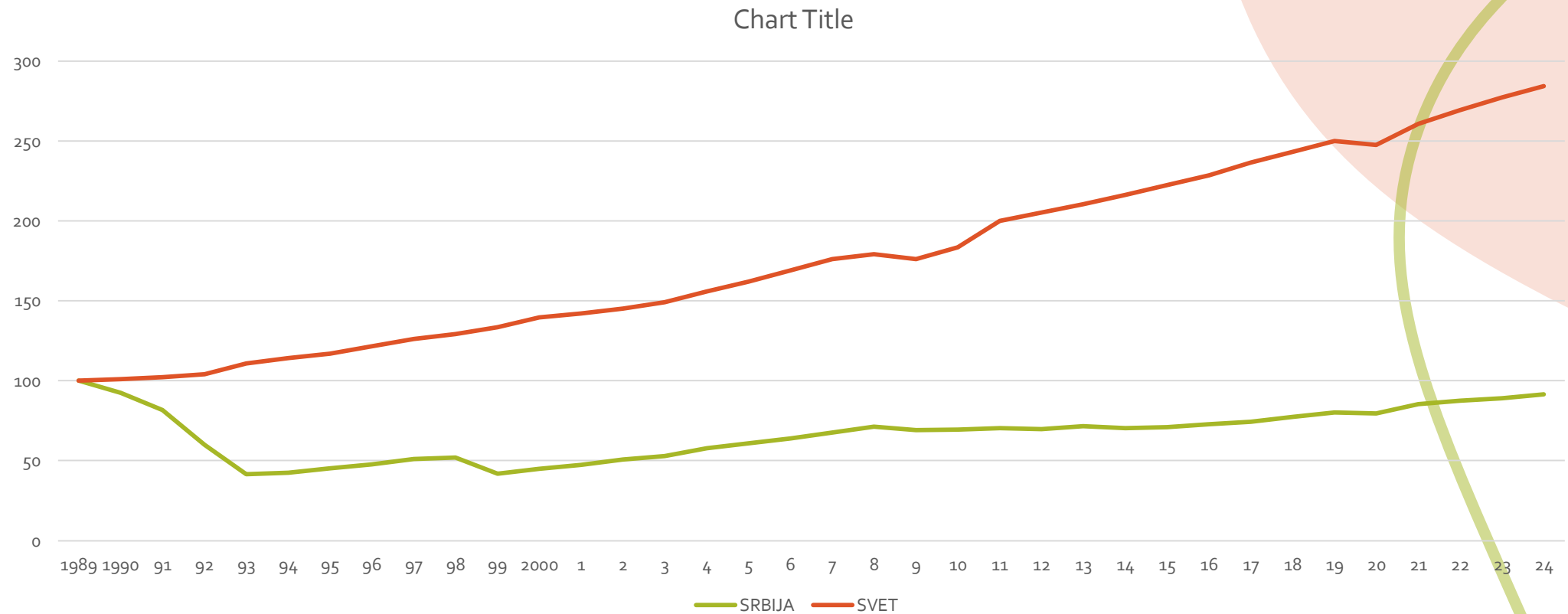
Pozvao me je kolega Jovanović da svratimo posle posla kod njega na piće.

- Vrata nam je otvorila njegova žena.
- - Zdravo ljubavi!- obratila mu se maksimalno obradovano i počela da ga grli.- Pa gde si ti do sada...toliko si mi nedostajao...
- - Tataaaa- čuno se radosno klicanje dece u pozadini, koja su se sjurila na svog oca i počela da ga grle.- Tatice vratio si se!
- U opštoj radosti nije zaostajala ni starija žena, kasnije se ispostavilo, njegova tašta.
- - Dragi zete hvala bogu što si došao..plašila sam se da se ne ohladi večera.. Spremila sam ti tvoje omiljene krmenadle sa šampinjonima!
- Da se ne lažemo, obuzela me je omanja zavist. Meni se kad se vratim kući raduje samo..kuće.
- Seli smo u dnevnu sobu dok su se ukućani utrkiivali ko će pre da nas posluži, donese piće, servira večeru, na koju sam u međuvremenu pozvan.
- Najedeni i napijeni ostali smo posle večere u dnevnoj sobi da u miru i tišini pijuckamo piće i pušimo cigarete.
- - Kolega, moram da ti čestitam!- osetio sam potrebu da kažem.- Ovakvo uvažavanje, poštovanje, radost i ljubav u nekoj porodici..veruj mi..ja do sada nisam video...
- Kolega Jovanović se šeretski nasmejao.
- - Pa tebi mogu da otkrijem malu tajnu...Za ovo je meni mnogo pomogao naš Predsednik!
- Gledao sam ga toliko zgranuto da se on slatko nasmejao, pa nasatavio intimnu ispovest.
- - Pravo da ti kažem, u mojoj kući je dugo vladala potpuno suprotna atmosfera. Žena sa mnom skoro nije ni govorila, deca su prestala da mi se obraćaju kad su shvatila da ne mogu da im dam pare za izlaske i kupovinu, a tašta mi je stalmo pravila razne pakosti...A onda je naš genijalni Predsednik počeo sa onim novčanim poklonima..prvo za sve građane, pa za penzionere, pa za mlade, pa ponovo za zaposlene, pa opet za penzionere.. i u mojoj kući su se čule samo reči hvale za našeg Predsednika.. I tako sam došao na tu ideju..Kad može Predsednik, što ne bih mogao i ja! Otišao sam u banku i uzeo ogroman kredit..Pa sam počeo ovima mojima da redovno dajem pare svakog meseca..I od tada, dragi moj kolega, vlada prava harmonija..kao što si uostalom i sam video...
- Stvar je najzad bila kristalno jasna.
- - Izvini što te pitam, nije moja stvar- nisam izdržao.- Ali..kako misliš da..vratiš toliki kredit..
- Kolega Jovanović se zagonetno smešio.
- - Pa , nešto se mislim...isto kad i Predsednik...Na mladima svet ostaje..Pa i sve ostalo...A do tada..najvažnije je da se volimo, zar ne?

• Izvor: DANAS 9.2.2022

Kako to izgleda na još duži (dugi) rok?

Tri decenije „antirazvoja“ (1989 =100)

Ponuda novca, populizam i kamate

PERIOD VAŽENJA		Referentna kamatna stopa Evropske centralne banke (godišnja)
OD	DO	
1	2	3
20/09/2023		4,50%
2/8/2023	19/09/2023	4,25%
21/06/2023	1/8/2023	4,00%
10/5/2023	20/06/2023	3,75%
22/03/2023	9/5/2023	3,50%
8/2/2023	21/03/2023	3,00%
21/12/2022	7/2/2023	2,50%
2/11/2022	20/12/2022	2,00%
14/09/2022	1/11/2022	1,25%
27/07/2022	13/09/2022	0,50%
16/03/2016	26/07/2022	0,00%

- Od prevladavanja krize 2011, kamata ECB pada: sa 1,5% 2012 čak na 0% 2015.
- I tolika ostaje čitavih pet godina
- A onda, u osam navrata sledi podizanja (sada iznosi 4,5%)
- Srbija ima gorko iskustvo s kursom, kamatama i inflacijom
- Troškovi nestabilnosti u nas neuporedivo su veći
- Eto samo uporedite transakcione troškove pri putovanju za Crnu Goru, BIH, Hrvatsku

OTIMANJE VREMENA - EKONOMSKA I SOCIO-PSIHOLOŠKA DIMENZIJA PRE I KASNIJE

- Otimanje vremena je **izraz koji se nametnuo svima** koji preživljavaju veliku kovid-19 pandemiju,
- Naime, kako je počelo, **većina nas je bila spremna da se liši perioda uobičajenog normalnog i slobodnog življenja** u trajanju od „oko tri prolećna meseca 2020“.
- Ako ne smemo „normalno“ da se ponašamo, radimo, putujemo, komuniciramo, postali smo svesni da to neko „nenormalno vreme“ neće biti baš kratko, pa čak i da se može prolongirati do granica **psihološke izdržljivosti**
- **Vreme je novac**, kao i najbitniji neobnovljivi resurs...
- **Oteto vreme i oduzeti novac**- „fiskalna konsolidacija“–finansijski aspekt
- Prosečne plate i penzije – **nominalni pokazatelji** – veoma relativni
- Statistika **govori sve i ništa**. Ipak, potrebna je.
- Ugrožava je **nestabilnost cena**, promena **fiskalnih uslova**, drugačije oporezivanje, tzv **socijalna zaštita, doprinosi, stalne promene parametara i održivosti** Evo primera

Standard : inflacija, kurs i relne zarad- panzije - jedna ilustracija – fiskalna konsolidacije 2015-2017.

- 36 meseci x 10% = 3,6 mesečnih iznosa.
- Ako bi nečija penzija iznosila 500 evra, oštećen je za vreme programa (prinudne štednje države) za 1800 evra, a neko čija bi plata prethodno bila 1000 evra, izgubio je 3600 evra. Nominalni gubitak (izražen u nekom tekućem novcu, bez obračuna obezvređenja usled inflacije ili promene kursa) trebalo bi izbegavati, iz najmanje dva razloga:
- Prvi je **aprecijacija dinara**;
- Drugi je **pad kupovne moći evra** na globalnom tržištu.
- Ako je tokom poslednjih 6 godina, nakon što je okončana fiskalna konsolidacija (čitaj stezanje kaiša) i **nominalno smanjivanje penzija, razlika u inflaciji između** Srbije i evrozone bila u proseku 2%, to znači da je indeks aprecijacije jednak: $I = 100 \times 1,02^9 = 119,5$.
- Razlika po **osnovu nominalne aprecijacije dinara** u odnosu na evro iznosi dodatnih 5,5%, usled činjenice da je pre sedam godina dinar zvanično vredeo 1/124 a danas on (lažno) prema evru vredi nešto više, odnosno 1/117.
- **Ukupna aprecijacija dinara od vremena početaka fiskalne konsolidacije iznosila je 1,25**, što znači da je dinar veštački povećao svoju vrednost prema evru za jednu četvrtinu. S druge strane ako bismo hteli da nam neka realna novčana vrednost ostane ista u periodu 2015-2023. morali bismo da je uvećamo za oko 25%.
- **Dakle, ako bismo hteli da nam penzija od 2015. do 2023. tek samo prati realnu kupovnu moć evra**, morala bi u tom periodu da bude uvećana faktorom 1,25. A ako bismo još dodali i razliku između zakonski ostavrene i isplaćene penzije, onda bi računica bila sledeća:
- $500 \times 1,25 = 625 \text{ E}$.
- Pojednostavljano, sadašnjih 625 evra samo po osnovu lažnog jačanja dinara, u odnosu na vreme „fiskalne konsolidacija“ vrede kao i 500 evra tada. E ako bi se vodlo računa još i o obezvređenju same kupovne moći evra, onda bi sadašnja nominalna vrednost od 625 E morala da se uveća za 14% to znači:
- $625 \times 1,14 = 712 \text{ E}$. u Srbiji danas 712 evra ima približno istu kupovnu moć kao i 500 evra početkom 2015.
- Prosečna vrednost **penzije u to vreme bila je daleko niža, čak i nominalno**. Oko 500 evra, bile su penzije profesora sa punim stažom, i da su se njihova primanja nakon penzionisanja svela na oko trećinu prethodnih.
- (u monografiji **Bespuća ekonomske politike- tranzicija, institucije, razvoj**, Tehnološko-metalurški fakultet, 2019, str.

Poštovanje mera u toku vanrednog stanja i kasnije

- **Zdravstveni i bezbednosni izazovi vanrednog stanja**

- **Sadržaj jedne SMS poruke**

- „*Situacija je dramatična, približavamo se scenariju iz Italije i Španije. Molimo vas da ostanete kod kuće*”.
 - Izvor: <https://talas.rs/2021/01/04/informacioni-haos-2020-godina-u-kojoj-smo-izgubili-poverenje/>

- **KONTROVERZE O KRIZNOM ŠTABU** . Ustavna pozicija Kriznog štaba – ne postoji

- **Misterije oko stavova (pojedinaца) u Kriznom štabu**

- Policijski 35 sati, od četvrtka 30. aprila do subote 2. maja u pet ujutru. Velikog obrta pa je za Đurđevdan, kaš o što je već davno diskretno najavio predsednik, ukinuto je vanredno stanje, a broj preminulih od kovida, sveo se na jednu ili nijednu osobu dnevno. Sve je trajalo do majskih izbora (21. juna 2020)

- Nezadovoljstvo je eksplodiralo nakon izbora koji su morali da se dese u pobedničkoj atmosferi

- **Otkuda politički uticaj „nepolitičkog“ dela štaba: Približava se dan neodgovornosti u Srbiji 26 februar:**

- **Zašto neodgovornost (ne samo) u Srbiji uspeva?**

- - ovdašnja *prijemčivost dela stanovništva za teorije zavere*, na osnovu manjka informacija, što bi se moglo pripisati i dominantnoj kulturi;
 - - *pogreške* koje su činjene u *sučeljavanju sa zdravstvenim izazovima* na globalnom i nacionalnom planu;
 - - *preostale neizvesnosti u vezi sa delovanjem nesigurnih medicinskih nalaza*, loših i neproverenih terapija, prebrzo prihvaćenih vakcina (kao „manjeg zla“) u sučeljavanju sa epidemijom;
 - - lične *marketinške sposobnosti* pojedinih doktora koja je u ovom slučaju zadobila podršku najećeg dela tabloidne štampe i elektrosnih medija u Srbiji;
 - - konačno, ali ne i najmanje važno, da je opcija skeptičnog, ekstremnog i navodno kritičkog javnog nastupanja *zadobila svesrdnu podršku vlasti*, a on samim tim i otvoren pristup (placard) provladinih medija kao što su „Hepi“ i „Pink“, u veoma gledanim emisijama, za nastupe na temu teorije zavere i ezoterije.

PANDEMIJSKO, PRETHODNO I POTONJE ODSUSTVO BEZBEDNOSTI U SRBIJI

- **O femicidu**

- Majske tragedije u Srbiji 2023.

- Površno povezivanje kovid pandemije s kontrolom rasta populacije

- - prvo, ukupna populacija imala je *problematičan, neuravnotežen, rast*, koji je postao prekomeran i ubrzan tokom poslednjih stoleća tehnološke ere;

- - drugo, porast stanovništva *usko je povezan sa stepenom razvijenosti* pojedinih zemalja;

- - treće, tehnološki razvoj u pojedinim periodima bitno je uticao da se promene ključne relacije između resursa i potreba ljudi, ali takođe je menjao način života, zdravlje ljudi i mogućnosti da oni kontrolišu svoju reproduktivnost.

- MODEL PANDEMIJSKE KONTROLE DEMOGRAFSKE (NE)ODRŽIVOSTI I MALTUSOVA EKONOMIJA

- **Teorijska i druga „objašnjenja“ uzroka rasta i kontrole populacije**

- - proizvod volje nekih najbogatijih pojedinaca sveta, koji žele smanjenje ljudske populacije na jednu „zlatnu milijardu“ koja bi mogla da živi u blagostanju;

- - rezultat *svesne akcije moćnih farmaceutsko zdravstvenih i finansijskih krugova* koji su proizveli epidemiju da bi prodavali vakcine;

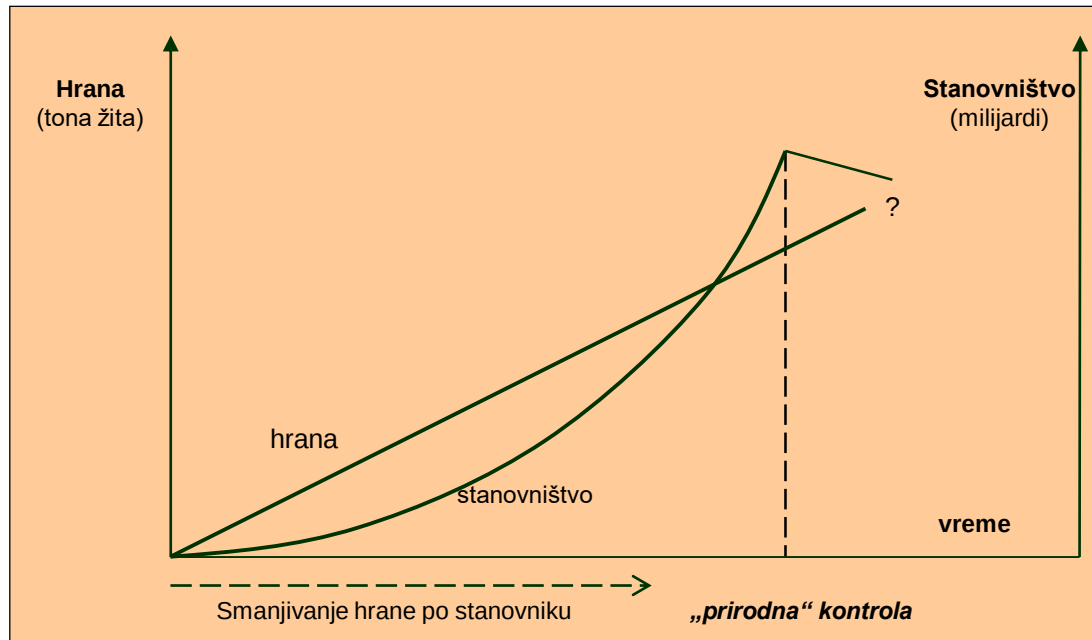
- - projekta najmoćnijih krugova ljudi u svetu koji žele da svet podvrgnu sopstvenoj svetskoj vladi;

- - delovanja pojedinih opasnih tehnologija kao što je „5G“ mreža za prenos IT signala, koja navodno ostavlja opasne posledice po zdravlje, koje samo dobijaju medicinski naziv kovid-pandemija.

- Ovaj izraz se pripisuje Bilu Gejtsu, informatičkim ultra-biznismenu, koji se poslednje vreme u većoj meri aktivirao u okviru Svetske zdravstvene organizacije, što kod nekih izaziva podozrenje, kako prema njegovim motivima, tako i prema SZO.

- A evo modela Maltuzijanske zamke

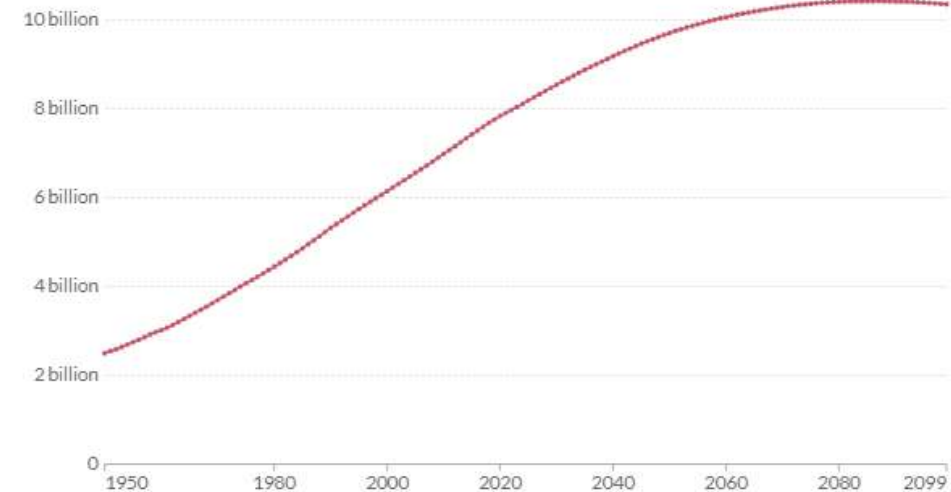
Maltus pre 230 godina i OUN danas

Population, 1950 to 2099

Projections from 2022 onwards are based on the UN's medium-fertility scenario.

[+ Add country](#)

Source: United Nations World Population Prospects (2022)

Konfrontacija i socijalni dijalog

- Klasni karakter pandemije
- Socijalno i staleški orijentisane mere
- Populizam u najbanalnijoj formi
- Neselektivna pomoć iz državnih fondova
- Tolerisanje najmanje dvostruke inflacije
- Žrtvovanje principa za račun populističkih motiva vlasti
- Statističke igre bez granica
- Promovisanje stalno novih programa razvoja u krizi, nakon 2018Srbioja 2025, do 2024. Srbija 2027. Zakoni u službi koruptivne dobiti i izborne manipulacije
- Instrumentalizovane pa pobrisane institucije .

Ekonomska politika u službi razvoja!
Da li je održivi razvoj nešto izvan ekonomije?

Ciljevi OR: ekonomski, socijalni, humaniradni, tehnološki, ekološki, kulturni....

Područja održivosti:

Ekonomsko
Socio-kulturno
Tehnologije i energetika
Ekološko i resursno
Humanirarno-zdravstveno
Institucionalno

Svrstavanje oblasti i područja u prvobitne "stubove" OR	Definisane oblasti- područja OR prema upotpunjenim ciljevima (17 ciljeva OR - OUN 2015)	Ciljevi OR redefinisani 2015.
I Stub: ekonomija	Ekonomska oblast	iskorenjivanje siromaštva, inkluzivan i održiv rast, promocija blagostanja, održiva industrijalizacija, dostojanstven rad, održiva potrošnja i proizvodnja
II stub: socijetet	Socijalna oblast	eliminacija gladi, inkluzivno i kvalitetno obrazovanje, mogućnosti celoživotnog obrazovanja, inkluzivna, bezbedna i održiva naselja i gradovi
I i II stub	Javno zdravlje i humanitet	zdravlje i humanitarne potrebe, zdrav život, bezbedna hrana i unapređenje ishrane, sanitacija, pristup pijaćoj vodi, položaj žena i unapređenje uslova za žene i devojčice
III stub: životna sredina	Životna sredina	hitna akcija za klimu, zaštita okeana i mora, bilje, zaštita biodiverziteta, prevencija deforestizacije
I stub: ekonomija (?)	Područje tehnologije i energetike	izgradnja i adaptacija infrastrukture, pristup i ostvarenje moderne (ekološke) energetike
II stub - društvo (?)	Institucije	pravda za sve, izgradnja inkluzivnih i ostvarivih institucija, eliminisanje neopravdanih nejednakosti i smanjivanje nejednakosti među zemljama, izgradnja miroljubivog i inkluzivnog socijeteta za održivi razvoj, obnova globalnog partnerstva za održivi razvoj

Podela svih 17 ciljeva OR (Agenda 2030) na oblasti-područja (jedan pokušaj)

Zaključno

Rast ekonomije je bitan – ispravno.
Samo rast je bitan – neispravno.

Standard i kvalitet života : recimo kultura i obrazovanje, javno zdravlje, socijalna ravnoteža, mentalno stanje

Kažu da ja za razvoj bitan i osećaj sreće .I tu nemamo mnogo sreće, jedna smo od najmanje srećnih zemalja Evrope i sveta, prema anketama

Valjda je Finska najsrećnija nacija na svetu. U čemu je bitna razlike? Svako ima sopstveno tumačenje

Osim istorije – na dugi rok utiču još i obrazovanje i kultura, koji opet zavise od istorije rasta i razvoja...

Kontroverzne ocene zadovoljstva sopstvenim životom

„Pravda je večito nastojanje da se svakome dodeli pravo koje mu pripada, a pravičnost označava primenu te ideje na konkretnim slučajevima. Pravičnost kao konkretno ovaploćenje pravde mnogo znači advokate i sudijem pa prema tome i za postupanje državnih organa...”

Socijalni dijalog u širem poimanju- uključuje kulturu, veru i nauku

Papa Franja (Francesco)

“Razvoj smo sveli na **jednostavan ekonomski rast zaboravljajući da autentični razvoj mora da promoviše sve ljude celog čovečanstva** (*Popularum progression*, str. 14) On tu govori o “napretku svih ljudi za sve ljude”.

Papa odlično uočava da “**promene uvek imaju cenu**”. I ” mi se **moramo zapitati ko to plaća**. U tome nismo sami i ne moramo sami da odgovorimo na ova pitanja“.

Crkva ima dužnost da pozove sve aktere i podstakne procese koji će nam pomoći da „**oslobodimo zarobljeni pogled sveta**” koji je **organizovan oko moći, bogatstva i pohlepe**”

On **pozova sve ljude sveta da bi stvorili novu normalnost**: „Volim uvek da govorim o normalnosti kao o misiji koju treba **ispuniti** a ne kao o činjeničkom podatku ili faktičkoj i neupitnoj stvarnosti.”
Papa Frančesko, Intervju „Politici“, Uskrs, aprila 2020.

Papin primer nije imao ko da sledi, pa ni sindikati.

Izazova će biti još mnogo, a garantuju ih rizični procesi

-klimatske promene, eksplozija nejednakosti, kontroverze veštačke inteligencije, ekološko potonuće i resursne krize... Geopolitička sukobljavanja samo su jedan od oblika ispoljavanja kritičnih i toksičnih odnosa između kolektiviteta ljudi.

Dan socijalne pravde 20. februar – veoma mlako promovisan, čak na nivou humaniternih institucija i sindikata.

Postpandemijski socijalni dijalog o kriznim stanjima –samo je jedna šansa – ne znači nužno i pravi izazov. Da

Šta bi se moglo poručiti sindikatima nakon kovid-krize?

Prvo treba da izmene sebe, da bi menjali društvo

Sindikati - važna institucija čije delovanje ne bi trebalo da zavisi od aktuelne vlasti, pa niti od (zarobljene) države.

Odvojiti interes kratkog, srednjeg i dugog roka **sitni ustupci kojima vlasti preko države** ili paradržavnih ustanova potkupljuju sindikat i njegove lidere nikako ne mogu da budu kompanzacija

Treba prihvatiti da: **sindikati nisu deo države**, niti emanacija bilo koje vlasti, ali jeste deo modernog društva, **koje bi trebalo da se postavi i ostane iznad države i bilo koje vlasti.**

Odnos poslodavaca prema sindikatima?

- poslodavci imaju poslovni interes pojednostavljeno kao profit... Ali uvek je to interes kompanije ili ustanove koju vode. Jedna ista osoba kao zaposleni i kao poslodavac, što se nekad može i poklapati,.

Pandemijski uslovi poslovanja idu na ruku velikom delu poslodavaca, **među kojima je i država**, tako što drastično smanjuju troškove rada, radom na daljinu.

zaposleni je dostupan preko neta svaki dokument dobija brže i u bilo koje vreme može da odradi obavezu, tako da sve to podiže radnu efikasnost, konkurentnost poslovanja, pa i nacionalne privrede koja se brže prilagođava ovom segmentu digitalne ekonomije.

To je jedna revolucija, ne samo u pogledu načina privređivanja i uloge tehnologije, već i u pogledu radnih odnosa. Ona po sebi, kao i svaka tehnološka revolucija **ima i dobre i loše strane.** Ona podiže nivo konkurencije, manje globalnu ekonomsku strukturu i pruža velike šanse, ali uskraćuje mnogo čega iz prethodnog perioda razvoja.

Mogu li tu nešto da urade sindikati? Mogu, ali **nikako da traže povratak na staro** – putovanja do radnih mesta, striktno vremenski ograničeno angažovanje zaposlenih itd. Samo je potrebno da se radni angažman zaposlenih na daljinu standardizuje, da **se utvrde novi rizici takvog posla – krive kičme i nedovoljno kiseonika** koje uslovljava dugotrajno sedenje za računarom, oštećenje vida...

Pakt ili novi trilateralni program kriznih stanja novina ili IZAZOV

Siže osnovnih sadržaja novog socijalnog dijaloga

Globalni izazovi kao što su **klimate promene, demografski tokovi, migracije, rizici sajber kriminala, zagađenja vazduha, vodosnabdevanja, terorizam i oružje za masovno uništenje...**

Deo radničkih problema su opšti društveni a po formi nacionalni - **ekonomski napredak zemlje, održivi rast i razvoj, zelene investicije, zaposlenost, zarade i standard...**

Demokratske insitucije, vladavina zakona, (politička) korupcija, naročito ona pri zapošljavanju, kriminal.

Kulturno i socijalno stanje i perspektive društva, nacionalni demografski tokovi i migracije...

Standardi i radna prava u praksi – poštovanje zakona, unapređenje socijalnog dijaloga...

Izazovi novih tehnologija, promene i rizici po radnike u Srbiji

Strategija za krizna stanja

HVALA NA PAŽNJI!